

HE 60/2007 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteenä olevaa verotaulukkoa muutettavaksi siten, että vero nousisi keskimäärin 11,5 prosenttia. Korotus painotettaisiin väkeviin alkoholijuomiin, joiden vero nousisi noin kaksi kertaa enemmän kuin oluen tai viinin vero. Korotuksen johdosta alkoholijuomien vähittäismyyntihinnat nousisivat keskimäärin 5,5 prosenttia. Väke-

vien alkoholijuomien hinnat nousisivat noin kolme kertaa enemmän kuin oluiden ja viinien hinnat.

Esitys liittyy valtion vuoden 2008 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
PERUSTELUT	3
1 Nykytila.....	3
1.1 Lainsäädäntö.....	3
1.2 Käytäntö	6
1.3 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö.....	11
1.4 Nykytilan arviointi	13
2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	14
2.1 Tavoitteet.....	14
2.2 Toteuttamisvaihtoehdot	14
2.3 Keskeiset ehdotukset	15
3 Esityksen vaikutukset.....	16
3.1 Taloudelliset vaikutukset.....	16
3.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	17
4 Asian valmistelu.....	18
5 Riippuvuus muista esityksistä	18
6 Voimaantulo	18
LAKIEHDOTUS	19
alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta	19
LIITE VEROTAULUKKO	20
LIITE	21
RINNAKKAISTEKSTI.....	21
alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta	21

PERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö

Kansallinen lainsäädäntö

Suomen soveltaman alkoholipolitiikan perusta on ollut alkoholin saatavuuden rajoittaminen ja sitä kautta alkoholista aiheutuvien haittojen ehkäiseminen. Mahdollisuudet harjoittaa entisen kaltaista alkoholin saatavuuden rajoittamista kaventuivat kuitenkin oleellisesti vuonna 2004. Vuoden 2003 lopussa päättyi Suomen poikkeus rajoittaa alkoholin matkustajatuontia yhteisön alueelta ilman ylimääräisen valmisteveron maksamista Suomessa. Poikkeus oli alun perin kirjattu Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen (SopS 103/1994) liitteeseen XV (IX verotus, 3 kohta) ja sen määräaika jatkettiin erillisellä direktiivillä 96/99/EY. Vuoden 2004 alusta yksityishenkilöt ovat saaneet tuoda mukanaan toisesta jäsenvaltiosta alkoholijuomia rajoituksetta edellyttäen, että juomat on tarkoitettu matkustajan omaan käyttöön. Lisäksi keväällä 2004 Euroopan unioni laajeni kattamaan 10 uutta Keski- ja Itä-Euroopan maata. Käytännössä Suomen kannalta eniten vaikutti se, että matkustajatuonti Virosta vapautui. Tässä tilanteessa ei ollut löydettävissä mitään keinoa, jolla olisi välttytty alkoholin kulutuksen kasvusta.

Alkoholiverotusta alennettiin keskimäärin 33 prosentilla maaliskuussa 2004 matkustajatuonnin kasvun hillitsemiseksi. Veronalennuksen tavoitteena oli sopeuttaa alkoholijuomien hintataso lähemmäksi Viron ja Keski-Euroopan hintatasoa. Veronalennuksella haluttiin ohjata muuttuneesta tilanteesta aiheutunut alkoholin kulutuksen kasvu mahdollisimman pitkälle matkustajatuonnin sijasta Suomessa verotettuihin tuotteisiin. Lisäksi tavoitteena oli estää harmaan talouden kasvua ja mahdollistaa alkoholisisämarkkinoiden yritysten toimintaedellytykset.

Juomaryhmistä väkevien alkoholijuomien veroa alennettiin 44 prosenttia. Välituotteiden veroa alennettiin 40 prosenttia, oluen 32 prosenttia ja viinin 10 prosenttia. Veronalennukset kohdistettiin etyylialkoholipitoisuu-

deltaan korkeisiin alkoholijuomiin, joiden vähittäismyyntihintojen erot Suomen ja Viron välillä olivat suurimmat ja joita matkustajien on helpointa kuljettaa mukanaan.

Alkoholin ja alkoholijuomien valmisteverotuksesta säädetään alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetussa laissa (1471/1994). Laissa jaetaan alkoholijuomat neljään ryhmään; olueen, viineihin ja muihin käymisteitse valmistettuihin alkoholijuomiin, välituotteisiin sekä etyylialkoholiin.

Alkoholin valmistevero määräytyy oluen ja etyylialkoholin osalta kultakin etyylialkoholipitoisuuden tilavuusprosentilta. Alkoholiverolain mukaan oluen vero on 19,45 senttiä senttilitralla etyylialkoholia, jos oluen etyylialkoholipitoisuus on yli 2,8 tilavuusprosenttia. Vastaava vero on 1,68 senttiä, jos oluen etyylialkoholipitoisuus on yli 0,5 mutta enintään 2,8 tilavuusprosenttia. Tuotteista, jotka kuuluvat tullitariffin nimikkeeseen 2208 (väkevät alkoholijuomat) ja joiden etyylialkoholipitoisuus tilavuusprosentteina on yli 1,2 mutta enintään 2,8, kannetaan veroa 1,68 senttiä senttilitralla alkoholia. Jos tuotteen etyylialkoholipitoisuus on yli 2,8 tilavuusprosenttia, tuotteesta kannettava vero on 28,25 senttiä senttilitralla etyylialkoholia.

Viinin, muiden käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien ja välituotteiden valmistevero määräytyy litralta valmista tuotetta. Jos viinin tai muiden käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien etyylialkoholipitoisuus on yli 1,2 mutta enintään 2,8 tilavuusprosenttia, veroa kannetaan 4,54 senttiä litralta valmista tuotetta. Viineillä ja muilla käymisteitse valmistetuilla alkoholijuomilla, joiden etyylialkoholipitoisuus on yli 2,8 mutta enintään 5,5 tilavuusprosenttia, vero on 103,00 senttiä litralta valmista tuotetta. Jos viinin tai muun käymisteitse valmistetun alkoholijuoman etyylialkoholipitoisuus on yli 5,5 mutta enintään 8 tilavuusprosenttia, vero on 152,00 senttiä litralta valmista tuotetta. Yleisimmin kulutetuissa viineissä ja muissa käymisteitse valmistetuissa alkoholijuomissa, joissa etyylialkoholipitoisuus on yli 8 mutta enintään 15 tilavuusprosenttia, vero on 212,00 senttiä litralta valmista juomaa. Lisäksi jos viinin etyylialkoholipitoisuus on yli 15 mutta enin-

tään 18 tilavuusprosenttia, vero on myös 212,00 senttiä litralta valmista juomaa.

Välituotteiden vero on 257,00 senttiä litralta valmista tuotetta, jos tuotteiden etyylialkoholipitoisuus on yli 1,2 mutta enintään 15 tilavuusprosenttia. Jos etyylialkoholipitoisuus on yli 15 mutta enintään 22 tilavuusprosenttia, vero on 424,00 senttiä litralta valmista tuotetta.

Lisäksi alkoholijuomia sisältävistä vähittäismyyntipäällyksistä kannetaan kansallista valmisteveroa eli niin sanottua juomapakkausveroa sen mukaisesti, mitä laissa eräiden juomapakkausten valmisteverosta (1037/2004) säädetään. Juomapakkausvero on 51,00 senttiä litralta valmista tuotetta. Mikäli juomapakkaus on uudelleentäytettävä tai raaka-aineena kierrätettävä ja se kuuluu pantilliseen kierrätysjärjestelmään, vero on vuoden 2008 alusta nolla euroa.

Alkoholijuomien vähittäismyyntihintaan vaikuttavia säädöksiä on myös alkoholilaisissa (1143/1994). Lain 33 a §:n mukaan niin sanotut monipakkauslennukset on kielletty, eli kahden tai useamman alkoholijuomapakkausten tai -annoksen tarjoaminen alennettuun yhteishintaan vähittäismyynnissä tai anniskelussa on kielletty. Monipakkauslennuksia koskeva kieltö tulee voimaan tammikuun 1 päivänä 2008. Lisäksi lain 33 b §:ssä on säädetty alkoholijuomapakkauksiin merkittävästä pakollisista varoitusmerkinnöistä, jotka tulevat pakollisiksi tammikuun 1 päivänä 2009.

Yhteisöainsäädäntö

Yhteisöainsäädännössä säädetään jäsenmaissa sovellettavien alkoholijuomaverojen rakenne ja alkoholin valmisteverojen vähimmäismäärät. Alkoholiverotuksen rakenteesta, verotettavista tuotteista ja niiden määrittämisestä säädetään neuvoston direktiivissä 92/83/ETY, jäljempänä rakennedirektiivi. Vähimmäisveroista säädetään alkoholin ja alkoholijuomien valmisteverojen määrien lähentämisestä annetussa neuvoston direktiivissä 92/84/ETY, jäljempänä verotasodirektiivi. Jäsenmaiden on sovellettava vähintään verotasodirektiivissä säädettyjen vähimmäisverojen suuruisia valmisteveroja, mutta jäsenmaat voivat soveltaa vähimmäisverotasoja korkeampia määriä.

Vähimmäisverotaso on säädetty verotasodirektiivissä erikseen eri alkoholijuomaryhmille. Etyylialkoholin valmisteveron vähimmäisveromäärä on 550 euroa hehtolitralla puhdasta alkoholia. Välituotteille säädetty valmisteveron vähimmäisveromäärä on 45 euroa hehtolitralla tuotetta. Viinin vastaava vähimmäisvero niin kuohumattomalle kuin kuohuviinillekin on nolla euroa hehtolitralla tuotetta. Oluen valmisteveron vähimmäisveromäärä on vaihtoehtoisesti joko 0,748 euroa lopputuotteen hehtolitralla platoastetta kohti tai 1,87 euroa lopputuotteen hehtolitralla alkoholiprosenttia kohti. Direktiivissä on lisäksi säädetty, missä tilanteessa veroon voidaan tehdä porrastuksia tai säätää täydellisiä tai osittaisia verovapautuksia.

Verotasodirektiivissä ei sinänsä vaadita, että jäsenvaltioiden tulisi asettaa eri tuotteille verot siten, että kutakin etyylialkoholiprosenttia verotettaisiin yhtäläisin perustein. Kansallisia verotasoja säädettyäessä on kuitenkin otettava huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 90 artiklan määräykset. Jäsenvaltiot eivät saa määrätä muiden jäsenvaltioiden tuotteille korkeampia välittömiä tai välillisiä sisäisiä maksuja kuin ne välittömästi tai välillisesti määräävät samanlaisille kotimaisille tuotteille. Jäsenvaltiot eivät liioin saa määrätä muiden jäsenvaltioiden tuotteille sellaisia sisäisiä maksuja, joilla välillisesti suojellaan muuta tuotantoa. Artiklan 90 säännös on merkittävä viinin ja oluen verotasojen suhteen, koska sanottujen tuotteiden on Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamien ratkaisujen perusteella (asiat C-170/78 komissio vs Yhdistynyt kuningaskunta ja C-166/98 Socridis) katsottu olevan toisiaan korvaavia tuotteita. Näin on erityisesti pöytäviinin ja oluen suhteen. Sanotusta 90 artiklasta on siten katsottu seuraavan, että viinin veroa ei saa asettaa korkeammaksi kuin oluen vastaavaa veroa tilanteessa, jossa jäsenvaltio itse tuottaa vain olutta, mutta tuo maahan viiniä.

Yhteisön vähimmäisverot asetettiin vuonna 1992, jonka jälkeen niitä ei ole korotettu. Vähimmäisverojen merkitys onkin heikentynyt vuosien mittaan, kun niiden reaaliarvo on laskenut.

Komissio antoi syksyllä 2006 direktiiviehdotuksen alkoholin vähimmäisverojen korot-

tamisesta 31 prosentilla. Komission ehdotuksessa vähimmäisverotasojen reaaliarvot olisi palautettu inflaatiokehityksen mukaisesti sille tasolle, millä ne olivat vuonna 1992. Komission ehdotus perustui sen vuonna 2004 antamaan alkoholiverotusta koskevaan kertomukseen ja Euroopan unionin neuvoston kertomuksen perusteella vuonna 2005 yksimielisesti laatiin päätelmiin. Neuvosto pyysi päätelmissään komissiota laatimaan ehdotuksen alkoholijuomien vähimmäisverojen mukauttamiseksi, jotta estettäisiin yhteisössä sovellettavien vähimmäisveromäärien reaaliarvon aleneminen.

Suomessa, kuten useimmissa muissakin jäsenmaissa, sovellettavat alkoholijuomaverot ylittävät komission ehdottamien korotettujen vähimmäisverojen määrät. Jos vähimmäisve-

roja olisi korotettu komission ehdotuksen mukaisesti, 12 jäsenvaltion olisi pitänyt korottaa jonkun juomaryhmän veroa. Käytännössä korotusten vaikutukset olisivat olleet hyvin pieniä. Vaadittavat veronkorotukset olisivat nostaneet esimerkiksi oluen litrahintaa enintään vain muutamia senttejä.

Neuvoston aikaisemmista yksimielisistä päätelmistä huolimatta yhteisymmärrystä vähimmäisverojen korottamisesta ei saavutettu, vaikka ehdotuksen hyväksyminen oli yksi Suomen puheenjohtajuuden päätavoitteita verotuksen alalla. Keskustelut päättyivät siihen, että neuvosto pyysi komissiota vain tarkastelemaan yhteisön alkoholiverotusta alkoholijuomien välisten kilpailutekijöiden ja verotusajon kannalta vuoden 2007 aikana.

**Alkoholiverotus EU:n jäsenvaltioissa tammikuussa 2007,
euroa litralta puhdasta alkoholia***

Maa	Väkevät alkoholijuomat	Välituotteet	Viini	Olut
EU:n minimivero	5,50	2,14	0,00	1,87
Bulgaria	5,62	2,19	0,00	1,92
Kypros	6,07	2,19	0,00	4,86
Slovenia	6,95	2,98	0,00	6,86
Romania	7,50	2,43	0,00	1,87
Slovakia	7,57	3,18	0,00	3,35
Italia	8,00	3,26	0,00	5,88
Espanja	8,30	2,64	0,00	2,28
Unkari	8,58	3,26	0,00	4,91
Latvia	9,05	4,79	3,92	1,87
Liettua	9,27	3,17	3,95	2,03
Tsekin tasavalta	9,37	3,94	0,00	2,12
Portugali	9,37	2,60	0,00	3,24
Viro	9,71	5,11	6,04	3,71
Itävalta	10,00	3,48	0,00	5,20
Luxemburg	10,41	3,19	0,00	1,98
Kreikka	10,90	2,14	0,00	2,83
Puola	11,49	3,28	3,12	4,33
Saksa	13,03	7,29	0,00	1,97
Ranska	14,50	10,19	0,31	2,60
Alankomaat	15,04	4,89	5,37	5,02
Belgia	17,52	4,72	4,28	4,28
Tanska	20,11	7,83	7,49	6,83

Malta	23,29	2,22	0,00	1,87
Suomi	28,25	20,19	19,27	19,45
Iso-Britannia	28,85	16,07	23,09	19,56
Irlanti	39,25	18,86	24,82	19,87
Ruotsi	53,73	23,05	21,51	15,75

* Laskelmat perustuvat seuraaviin oluen, viinien ja väliuotteiden alkoholipitoisuuksiin: olut 5 tilavuusprosenttia, viini 11 tilavuusprosenttia ja väliuotteet 21 tilavuusprosenttia

1.2 Käytäntö

Alkoholin kokonaiskulutus Suomessa

Alkoholin kokonaiskulutus kasvoi pitkälti niiden ennusteiden mukaisesti, jotka vuonna 2003 tehtiin. Kokonaiskulutus lisääntyi vuosien 2004—2006 aikana noin 11 prosenttia. Tilastoitu kulutus, eli Suomessa myydyin ja anniskellun alkoholin kulutus, kasvoi kuitenkin hieman ennustettua vähemmän ja tilastoimaton kulutus, lähinnä matkustajatuonti, ennustettua enemmän. Tilastoitu kulutus kasvoi noin 10 prosenttia ja tilastoimaton kulutus 13 prosenttia.

Suurin lisäys kokonaiskulutuksessa tapahtui heti alkoholin hinnan ja saatavuuden muututtua vuonna 2004. Kokonaiskulutus kasvoi 10 prosenttia 10,3 litraan sataprosenttista alkoholia asukasta kohden. Vuonna 2005 kokonaiskulutuksen kasvuvauhti tasaantui vajaan kahteen prosenttiin, mikä merkitsi asukaskohtaisen kulutusluvun kasvua 10,5 litraan. Matkustajatuonnin osuus kokonaiskulutuksen kasvusta oli merkittävää, sillä vuosina 2004 ja 2005 matkustajatuonti kaksinkertaistui. Vuonna 2006 matkustajatuonti väheni kuitenkin viidenneksen, minkä ansiosta kokonaiskulutus kääntyi kahden prosentin laskuun. Tilastoitu kulutus lisääntyi silti kaksi prosenttia vuonna 2006. Asukasta kohden laskettu kokonaiskulutus palautui vuoden 2004 tasolle eli 10,3 litraan sataprosenttista alkoholia asukasta kohden. Tammitoukokuussa 2007 alkoholin tilastoitu kulutus on kasvanut lähes viisi prosenttia edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan nähden. Kokonaiskulutuksen kasvu jää kuitenkin tätä pienemmäksi, sillä samaan aikaan alkoholin matkustajatuonti on vähentynyt sataprosenttisenä alkoholina mitaten hieman edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan nähden.

Alkoholin kokonaiskulutus sataprosenttisenä alkoholina asukasta kohden vuosina 1995–2006, litraa

Vuosi	Tilastoitu kulutus	Tilastoimaton kulutus	Kokonaiskulutus
1995	6,7	2,1	8,8
2000	7,0	1,8	8,8
2001	7,3	1,7	9,0
2002	7,6	1,7	9,3
2003	7,7	1,7	9,4
2004	8,2	2,1	10,3
2005	8,2	2,3	10,5
2006	8,4	1,9	10,3

Alkoholin tilastoidun kulutuksen kehitys

Alkoholin tilastoidun eli Suomessa verotetun alkoholin kulutuksen kehitys on osittain eriytynyt juomaryhmittäin. Alkoholijuomien kulutuksen rakenne väkevoityi välittömästi veronalennuksen jälkeen vuonna 2004, mutta sittemmin kulusrakenne on pysynyt muuttumattomana. Vuonna 2006 alkoholijuomia kulutettiin seuraavasti:

	Tuhatta litraa sataprosenttista alkoholia	Prosenttia tilastoidusta kulutuksesta, %
Väkevät juomat	12 511	28
Väkevät viinit	812	2
Miedot viinit	6 774	15
Siiderit	2 699	6
Long drink -juomat	1 585	4
Mallasjuomat	20 000	45
Yhteensä	44 382	100

Veronalennuksen jälkeen alkoholin tilastoidusta kulutuksesta eniten kasvoi väkevien alkoholijuomien kulutus, joka lisääntyi sataprosenttisenä alkoholina mitaten lähes 18

prosenttia vuonna 2004. Samalla väkevien osuus tilastoidusta alkoholista nousi kahdella prosenttiyksiköllä 28 prosenttiin, mutta osuus on sittemmin pysynyt ennallaan.

Väli tuotteiden eli lähinnä väkevien viinien tilastoitu kulutus kasvoi sataprosenttisenä alkoholina mitaten noin 18 prosenttia vuonna 2004. Vuonna 2005 niiden kulutus kääntyi laskuun jatkuen vuonna 2006. Väkevien viinien osuus kokonaiskulutuksesta on hyvin pieni, kaksi prosenttia.

Kulutus rakenteen suurin yksittäinen juomaryhmä on olut, joka muodostaa 45 prosenttia tilastoidusta alkoholinkulutuksesta. Oluen kulutuksessa ei tapahtunut suuria muutoksia veronalennusta edeltävien vuosien aikana, mutta vuonna 2004 oluen tilastoitu kulutus kasvoi sataprosenttisenä alkoholina mitaten viisi prosenttia. Oluen hintaa alensi veronalennuksen lisäksi vähittäiskaupan hintakilpailu. Vuosina 2005 ja 2006 oluen tilastoitu kulutus on kasvanut hyvin maltillisesti.

Mietojen viinien tilastoitu kulutus on taas kasvanut tasaisesti jo pidemmällä aikavälillä, ja yhdessä siidereiden ja long drink -juomien kanssa ne muodostavat nykyisin neljänneksen alkoholin kulutus rakenteesta. Vuosina 1996–2003 mietojen viinien tilastoitu kulutus on kasvanut sataprosenttisenä alkoholina mitaten keskimäärin noin seitsemän prosenttia vuodessa. Vuosi 2004 oli poikkeus mietojen juomien kulutuksen kehityksessä, sillä veronalennuksesta huolimatta niiden tilastoitu kulutus ei kasvanut. Vuosina 2005 ja 2006 viinin tilastoidun kulutuksen kehitys palasi takaisin nopean kasvun uralle.

Alkoholin tilastoimattoman kulutuksen kehitys

Alkoholin tilastoimaton kulutus, eli kotimaisen alkoholijuomien myynnin ulkopuolelle jäävä alkoholinkulutus, muodosti 18 prosenttia kokonaiskulutuksesta vuonna 2006. Tilastoimaton kulutus oli vuonna 2006 noin 9,8 miljoonaa litraa sataprosenttisenä alkoholina eli 1,9 litraa alkoholia asukasta kohden. Valtaosa tilastoimattomasta kulutuksesta on matkustajatuontia, joka on kasvanut EU:n sisäisten tuontikiintiöiden poistamisen ja etenkin Viron EU-jäsenyyden myötä. Sen

sijaan muu tilastoimaton kulutus, kuten salakuljetus ja kotivalmistus, on laskenut.

Matkustajatuonti kasvoi lähes 80 prosenttia vuonna 2004. Vuonna 2005 kasvua oli edellisvuoteen verrattuna vielä 12 prosenttia. Matkustajatuonnin kasvu kuitenkin taittui vuonna 2006, ja tuodun alkoholin määrä väheni viidenneksen. Vuonna 2006 matkustajat toivat mukanaan 7,2 miljoonaa litraa sataprosenttisenä alkoholina eli 1,4 litraa alkoholia asukasta kohden. Tuonnin vähenemisestä huolimatta matkustajien tuoman alkoholin määrä on kuitenkin edelleen 60 prosenttia suurempi kuin vuonna 2003. Tehtyjen matkojen määrä on myös vaihdellut, joten keskimääräiset tuontimäärät eivät ole vaihdelleet niin paljon kuin kokonaistuontimäärät. Lisäksi seurantatietojen mukaan alkoholin matkustajatuonnin rakenne on muuttunut siten, että aiempaa suurempi osa kävelen liikkuvista matkustajista ei tuo alkoholia mukanaan, mutta samanaikaisesti huomattavan suuria määriä alkoholia tuovien automatkustajien lukumäärä on kasvanut.

Matkustajatuonnin kehityksessä on selviä eroja juomaryhmittäin. Oheisesta taulukosta nähdään haastattelututkimuksen perusteella tehtyjä arvioita tuodun alkoholin määrästä eri juomaryhmissä. Väkevien alkoholijuomien matkustajatuonti kaksinkertaistui vuonna 2004. Kasvu jatkui vuonna 2005, mutta kääntyi neljänneksen laskuun vuonna 2006. Väkeviä alkoholijuomia tuodaan sataprosenttisenä alkoholina mitaten juomaryhmistä selvästi eniten, yli puolet kaikista tuoduista alkoholijuomista.

Väli tuotteiden, viinin ja oluen matkustajatuonti kasvoi yli kolmanneksen vuonna 2004. Viinin osalta kasvu jatkui vielä vuonna 2005, mutta väli tuotteiden ja oluen tuonti kääntyi laskuun jo vuonna 2005 ja lasku jatkui edelleen vuonna 2006. Oluen osalta tähän on vaikuttanut se, että kotimaisen vähittäismyynnin hintakilpailun takia sen kotimainen hinta on monipakkauksissa ollut hyvin alhaalla. Siiderein ja long drink -juomien tuonti lähes kymmenkertaistui vuonna 2004. Kasvusta osa selittyy sillä, että siiderein ja long drink -juomien tuontikiintiöt olivat vuoden 2003 loppuun pienet verrattuna oluen tuontikiintiöihin.

Matkustajatuonnin kehitys sataprosenttisena alkoholina vuosina 2003–2006, litraa

Vuosi	Väkevät alkoholi-juomat	Väli-tuotteet	Viinit	Siiderit	Long drink -juomat	Mallas-juomat	Yhteensä
2003	2 205 000	380 000	564 000	25 000	17 000	1 390 000	4 581 000
2004	4 590 000	520 000	780 000	220 000	176 000	1 890 000	8 176 000
2005	5 310 000	460 000	1 068 000	285 000	336 000	1 730 000	9 189 000
2006	4 023 000	402 000	959 000	213 000	345 000	1 258 000	7 200 000
Muutos							
2003-2004	108 %	37 %	38 %	780 %	967 %	36 %	78 %
2004-2005	16 %	—12 %	37 %	30 %	91 %	—8 %	12 %
2005-2006	—24 %	—13 %	—10 %	—25 %	3 %	—27 %	—21 %

Vuosina 2003—2006 matkojen määrät ovat muuttuneet siten, että vuonna 2003 matkoja tehtiin 5,7 miljoonaa matkaa. Seuraavana vuonna matkojen määrä nousi noin kolme prosenttia. Voimakas kasvu jatkui myös vuonna 2005, jolloin matkojen määrä nousi lähes seitsemän prosenttia edellisestä vuodesta. Vuonna 2006 matkustus kääntyi laskuun, ja matkoja tehtiin noin kolme prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna. Samanlaisesti kuitenkin matkustuksen rakenne lähialueelle, erityisesti Viroon on muuttunut siten, että yhä suurempi osuus matkoista tehdään henkilöautolla.

Alkoholiveronkevennyksen ja matkustajatuontikiintiöiden poistumisen myötä kannustimet alkoholin salakuljetukseen pienenevät. Tullin takavarikoiman alkoholin määrä pieneni vuonna 2005 murto-osaan siitä, mitä se oli aikaisempina vuosina. Määrä pysyi pienenä myös vuonna 2006. Mikäli alkoholiverotusta ei olisi kevennetty, suurten hintaerojen takia olisi todennäköisesti muodostunut pimeän alkoholin myyntikanavia, joiden avulla maahan tuotua alkoholia olisi välitetty eteenpäin.

Tullin takavarikoiman alkoholin määrä vuosina 2001–2006, tuhatta litraa

Vuosi	Pirtu	Muut alkoholi-juomat	Yhteensä
2001	58	39	97
2002	31	35	66
2003	28	44	72
2004	33	53	86
2005	2	6	8
2006	0	6	6

Alkoholijuomien vähittäismyyntihintojen kehitys

Veronalennuksen jälkeen maaliskuussa 2004 eniten laski viinan vähittäismyyntihinta, noin 36 prosenttia. Muiden väkevien alkoholijuomien hinta laski 28 prosenttia ja väkevien viinien 25 prosenttia. Keskioluen ja long drink -juomien hinta laski 13 prosenttia. Oluen hinnan kehitykseen on paljolti vaikuttanut myös oluen vähittäismyyntihintakilpailu. Vähiten veronalennuksen jälkeen laski mietojen viinien hinta, kolme prosenttia. Vähittäismyyntihinnan kokonaishinnan lasku oli 17 prosenttia maaliskuussa 2004.

Alkoholijuomien vähittäismyyntihintataso ei ole noussut sittemmin merkittävästi. Maaliskuuta 2004 seuraavan kolmen vuoden aikana eli maaliskuuhun 2007 mennessä alkoholijuomien vähittäismyyntin kokonaishintataso oli noussut prosentin. Keskimääräistä prosentin nousua enemmän on noussut ainoastaan eräiden väkevien alkoholijuomien, oluen ja long drink -juomien vähittäismyyntihinnat. Samana ajanjaksona inflaatiota kuvaava elinkustannusindeksi on noussut viisi prosenttia. Reaalisesti alkoholijuomien hinnat ovat siten laskeneet.

Valmisteverotuotot

Alkoholijuomaveron kertymä laski alkoholiveronalennuksen seurauksena sen mukaisesti, mitä veronalennusta valmisteltaessa ennustettiin. Vuonna 2004 verokertymä laski 21 prosenttia 1 071 miljoonaan euroon. Vuonna 2005 tuotto laski 9 prosenttia 973 miljoonaan euroon, mikä johtui siitä, että kyseessä oli ensimmäinen kokonainen vuosi, jona uudet veroperusteet olivat voimassa. Vuonna 2006 verokertymä kasvoi kaksi prosenttia 992 miljoonaan euroon. Vuoden 2007 alkoholiverokertymäksi ennustetaan 1 025 miljoonaa euroa. Juomaryhmittäin alkoholijuomaveroa on kertynyt valtiolle vuosina 2002—2007 seuraavasti:

Vuosi	Väkevät alkoholijuomat	Välitutoteet	Viini	Olut	Yhteensä
2002	546	27	214	551	1 338
2003	558	28	220	557	1 364
2004	424	19	192	436	1 071
2005	372	16	183	403	973
2006	379	16	194	403	992
2007*	389	16	205	415	1 025

* ennuste

Sosiaali- ja terveyshaitat

Alkoholin kulutuksen kasvun seurauksena myös alkoholihaitat ovat lisääntyneet. Alkoholiveronalennusta valmisteltaessa arvioitiin, että vuoden 2004 alkoholin hinnan ja saataavuuden muutosten seurauksena alkoholihaitat lisääntyisivät samassa suhteessa kulutuksen kasvun kanssa. Monet haitat lisääntyivät merkittävästi heti vuonna 2004, mutta sittemmin kasvu on tasaantunut. On olemassa viitteitä siitä, että alkoholin kulutuksen kasvu ja haitat ovat painottuneet ainakin jossain määrin suurkuluttajiin.

Alkoholin käytön yhteiskunnalle aiheuttamien välittömien kustannusten arvioidaan olleen 0,6—0,9 miljardia euroa vuonna 2004. Sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannukset muodostivat tästä vajaa puolet ja rikollisuusvalvonnan osuus oli noin kolmannes. Omaisuusvahinkojen, valvonnan, tutkimuksen ja

ennaltaehkäisevän päihdetyön osuus oli noin viidennes.

Alkoholisairauksiin tai -myrkytyksiin kuoli 2033 henkeä vuonna 2005, mikä merkitsi sitä, että alkoholisyöt nousivat vuonna 2005 yleisimmiksi työikäisten miesten ja naisten kuolinsyiksi. Kasvua veronalennusta ja tuontiintiöiden purkamista edeltäneeseen vuoden 2003 tilanteeseen verrattuna oli 29 prosenttia. Välittömästi alkoholin käyttöön liittyvät alkoholimyrkytyksistä johtuvat kuolemantapaukset ovat lisääntyneet kokonaiskulutuksen kasvua vähemmän eli viisi prosenttia. Alkoholisyihin liittyvien kuolemantapausten kasvu johtuikin ennen kaikkea siitä, että vuonna 2005 kuoli pitkäaikaiseen alkoholin käyttöön liittyviin alkoholisairauksiin 42 prosenttia suurempi määrä henkilöitä kuin vuonna 2003. Pitkäaikaisen alkoholinkäytön terveysvaikutukset realisoituvat vasta pitkällä aikavälillä, joten tarkempi kuva vuosina 2004

ja 2005 tapahtuneen kulutuksen kasvun vaikutuksista kuolleisuuteen saadaan vasta vuosien kuluttua.

Alkoholisairauksien hoitajaksot ovat lisääntyneet samassa suhteessa alkoholin kulutuksen kasvun kanssa. Vuonna 2004 sairaaloissa kirjattiin vuoteen 2003 verrattuna noin 11 prosenttia suurempi määrä hoitajaksota, joissa pää- tai sivudiagnoosina oli jokin alkoholisairaus. Vuonna 2005 kyseisten hoitajaksotien määrä kasvoi runsaat kaksi prosenttia. Hoitajaksota kirjattiin noin 37 000. Nopeimmin ovat kasvaneet alkoholin aiheuttamien aivo-oireyhtymiin ja maksasairauksiin liittyvät hoitajaksot.

Alkoholiin liittyvien työkyvyttömyyseläkkeiden määrä on ollut kasvussa koko 2000-luvun alun, joten on vaikea erottaa vuoden 2004 alkoholiolojen muutosten seurauksena tapahtunutta kasvua. Sellaisten työeläkeläisten myöntämien työkyvyttömyyseläkkeiden, joissa esiintyy alkoholisairaus, määrä oli vuonna 2005 kuusi prosenttia suurempi kuin vuonna 2003. Kyseisiä työkyvyttömyyseläkejä oli vuoden 2005 lopussa voimassa noin 10 600 kappaletta.

Monien päihdepalvelujen kysyntä on kasvanut veronalennusta edeltäneeseen vuoteen 2003 verrattuna, vaikka ei samassa suhteessa alkoholin kulutuksen kasvun kanssa. Vuosien 2003—2005 välillä katkaisuhoidoasemien ja kuntoutuslaitosten asiakkaiden määrä on kasvanut runsaat viisi prosenttia. Katkaisuhoidoasemalla kävi noin 9 700 asiakasta ja kuntoutuslaitoksella noin 7 100 asiakasta vuonna 2005. Hoitajaksot kuntoutuslaitoksissa ovat myös hieman pidentyneet, minkä oletetaan johtuvan siitä, että asiakkaat ovat päihdekuntoutukseen tullessaan aiempaa huonommassa kunnossa. A-klinikoilla kävi noin 43 000 asiakasta vuonna 2005, mikä oli noin kolme prosenttia enemmän kuin vuonna 2003.

Matkustajatuontikiintiöiden poistumisen ja alkoholiveron sopeutuksen ennustettiin vaikuttavan haitallisesti nuorten alkoholin käyttöön. Toistaiseksi ei kuitenkaan ole havaittu voimakasta muutosta nuorten alkoholinkäytössä. Alkoholinkäyttö on lisääntynyt joissakin ikäryhmissä, mutta toisaalta raittiita nuoria on viime vuosina ollut aikaisempaa enemmän ja alkoholikokeilut ovat siirtyneet

myöhempään ikään. Nuorison päihdepalvelujen käyttö on lisääntynyt, sillä päihdehuollon nuorisoasemilla kävi yhdeksän prosenttia enemmän asiakkaita kuin vuonna 2003. Nuorisoasemilla oli noin 5 900 asiakasta vuonna 2005.

Yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvät haitat

Alkoholinkäytöllä on kiinteä yhteys moniin yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyviin haittoihin, mistä syystä myös rikoshaittojen oletettiin kasvavan vuoden 2004 alkoholiolojen muutosten seurauksena samassa suhteessa alkoholin kokonaiskulutuksen kanssa. Vuoden 2004 muutosten vaikutusta rikoshaittoihin on kuitenkin kaikilta osin vaikea erikseen arvioida. Ensinnäkin alkoholin kulutus on kasvanut muutoinkin tasanaisesti jo pidempään. Lisäksi kansalaisten ilmoitusalttius ja viranomaisten omat toimenpiteet vaikuttavat haittatilastointiin.

Kulutuksen kasvu näkyi kuitenkin haittatilastoissa nopeasti lisäyksenä sellaisissa poliisin hälytys- ja kenttätehtävissä, jotka liittyvät runsaaseen alkoholin kertakäyttöön ja päihtymykseen. Päihtymyksen takia säilöönnottojen ja rattijuopumustapausten määrä kasvoi 10—11 prosenttia vuonna 2004. Päihtyneenä säilöönnotettujen määrän kasvun lisäksi kiinnitetut olivat poliisin tietojen mukaan enemmän humalassa kuin aikaisemmin. Vuosina 2005—2006 sekä päihtymyksen vuoksi säilöönnotettujen määrässä että rattijuopumustapauksissa on kuitenkin ollut vähennemistä, vaikka taso on edelleen selvästi veronalennusta edeltävää tasoa korkeampi.

Vaikka suuri osa alkoholin aiheuttamasta perheväkivallasta jää haittatilastojen ulkopuolelle, näkyi alkoholin kulutuksen kasvu myös poliisin kotihälytysten lisääntymisenä. Kotihälytysten määrä kasvoi kolmanneksen vuosien 2003—2006 välillä. Kotihälytyksistä noin viidennes liittyi perheväkivaltaan, ja näiden määrä kasvoi 15 prosenttia vastaavana aikana.

Alkoholin ja väkivaltarikosten välinen suhde vahvistui 1990-luvulla, ja nykyisin arviolta noin 70 prosenttia suomalaisesta väkivallasta on alkoholiehtoista. Väkivaltarikosten

määrä ei kuitenkaan merkittävästi lisääntynyt heti alkoholin saatavuuden muututtua. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tekemän alkoholiehtoisten rikosten kehitystä vuosina 1995–2004 koskevan selvityksen mukaan vuoden 2004 maaliskuun jälkeiseen alkoholin kulutuksen kasvuun ei liittynyt merkittävää kasvua poliisin tietoon tullessa pahoinpitelyrikollisuudessa. Pahoinpitelyrikollisuus on pysynyt koko 2000-luvun ajan muutoinkin nousujohteisena. Ainoastaan henkirikosten kohdalla oli merkkejä kulutuksen kasvun vaikutuksesta. Henkirikosten määrä kasvoi kolmanneksella vuonna 2004, se ajoittui pääosin maaliskuun jälkeiseen aikaan ja kohdentui alueellisesti niihin maakuntiin, joissa alkoholin myynnin kasvu oli nopeinta. Rikollisuuden kasvu ei kuitenkaan jäänyt pysyväksi, vaan rikosten määrä palautui entiselle tasolle vuoden jälkipuoliskolla ja kääntyi laskuun vuonna 2005. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvien haittojen kasvu keskittyi ainakin lyhyellä aikavälillä pääosin sosiaalisesti huono-osaiseen, jo aiemmin runsaasti päihteitä käytäneeseen väestönosaan.

Monien rikoshaittojen kasvun vastapainoksi on syytä huomata, että alkoholiveronkevennyksen myötä kannustimet alkoholin salakuljetukseen pienenevät. Tullin takavarikoiman alkoholin määrä oli vuosina 2005–2006 vain murto-osa siitä, mitä se oli aikaisempina vuosina. Suuremman luokan perinteinen salakuljetus on samaisten tilastojen mukaan loppunut kokonaan. Mikäli alkoholiverotusta ei olisi kevennetty, suurten hintaerojen takia olisi todennäköisesti muodostunut pimeään alkoholin myyntikanavia, joiden avulla maahan tuotua alkoholia olisi välitetty eteenpäin. Tosin tulli on havainnut toimintaa, jossa alkoholin tuontirajoitusten poistumista käytetään hyväksi taloudellisen hyödyn saamiseksi. Tämän kaltaisessa toiminnassa suuria määriä alkoholia, pääasiassa viirosta tuotuna, ilmoitetaan tuotavaksi omaan käyttöön, vaikka tosiasiallisesti alkoholi saadaan myydä Suomessa eteenpäin.

1.3 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö

Ruotsi

Ruotsi sai Suomen tapaan rajoittaa alkoholin verovapaata matkustajatuontia toisista EU-maista vuoden 2003 loppuun saakka. Ruotsissa matkustajatuontin vapauttaminen alkoi kuitenkin aikaisemmin kuin Suomessa, sillä Ruotsi joutui heti 2000-luvun ensimmäisinä vuosina korottamaan matkustajien tuontikiintiöitä merkittävästi. Suurimmat muutokset ajoittuivat kuitenkin vuosiin 2003–2004.

Toisin kuin esimerkiksi Suomi ja Tanska, Ruotsi ei ole tuontikiintiöiden purkamisen yhteydessä alentanut korkeaa alkoholiverotustaan. Tämän takia alkoholijuomien hintaero Ruotsin ja esimerkiksi Tanskan ja Saksan välillä oli poikkeusten päättyessä suuri. Matkustajatuonti kasvoi Ruotsissa jo 2000-luvun ensimmäisinä vuosina merkittävästi tuontikiintiöiden asteittaisen keventämisen seurauksena, ja matkustajatuontin huippu saavutettiin vuonna 2004. Vuosina 2001–2004 matkustajien tuoman alkoholin määrä kasvoi puhtaana alkoholina mitattuna 58 prosenttia. Eniten, 87 prosenttia, kasvoi väkevien alkoholijuomien matkustajatuonti. Tämä johti siihen, että vuonna 2004 väkevien kokonaiskulutuksesta suurempi osuus oli peräisin matkustajatuonnista kuin kotimaisesta myynnistä.

Alkoholijuomien matkustajatuonti on sittemmin vähentynyt Ruotsissa. Vuonna 2005 matkustajatuonti laski 15 prosenttia ja seuraavana vuonna edelleen 17 prosenttia. Matkustajatuontin vähenemisen ansiosta myös alkoholin kokonaiskulutus kääntyi laskuun vuosina 2005 ja 2006, vaikka tilastoitu kulutus samanaikaisesti hieman kasvoi. Vuonna 2006 alkoholin kokonaiskulutus laski viisi prosenttia kahdeksaan litraan sataprocenttista alkoholia asukasta kohden.

Matkustajatuontin viimeaikaisesta vähenemisestä huolimatta alkoholijuomien tilastoimaton kulutus muodostaa Ruotsissa 31 prosenttia alkoholin kokonaiskulutuksesta, kun Suomessa vastaava osuus on 18 prosenttia. Matkustajatuontin lisäksi myös alkoholin salakuljetus on Ruotsissa ongelma. Lähes kymmenesosa Ruotsissa kulutetusta alkoholi-

lista on salakuljetettu maahan, kun Suomessa vastaava osuus on prosentin luokkaa.

Viro

Suomen ja Viron välinen alkoholijuomien hintaero on edelleen merkittävä huolimatta siitä, että Suomessa vuonna 2004 toteutetun alkoholiveron laskun seurauksena hintaero supistui. On merkillepantavaa, että vuoden 2004 jälkeen oluen ja väkevien alkoholijuomien hintataso on säilynyt Virossa suhteellisen muuttumattomana, vaikka inflaatio-

vauhti on muuten ollut korkea ja Virossa kiristettiin alkoholiverotusta vuonna 2005. Osasyynä väkevien alkoholijuomien hitaaseen hintakehitykseen on se, että hintakilpailu on Virossa ollut kovaa ja väkevät alkoholijuomat toimivat usein markettien sisäänveto tuotteina. Alla olevassa taulukossa on vertailtu alkoholijuomien hintoja euroina Suomessa ja Virossa vuonna 2007. Hinnat vaihtelevat Virossa paljon, mutta taulukkoon on koottu esimerkkihintoja suomalaisten turistien suosimista ostopaikoista.

	Viro	Suomi
Koskenkorva Viina 38 %, 1 litra	10,64	18,30
Sisuviina, 1 litra (Alkon edullisin 38–40 % viina)		16,13
Valge Viin 40 %, 1 litra (Viron edullisin vodka)	6,65	
Valge Viin 80 %, 1 litra	12,91	
Keskihintainen vodka, 1 litra	9,23	
A-olut, paikallinen tuotemerkki, 1 litra	1,35*	3,22
III olut, 1 litra		2,90**
Valkoviini Gato Negro Chardonnay, 0,75 litraa	4,00	5,97
Punaviini Gato Negro Cabernet Sauvignon, 0,75 litraa	4,00	6,48
Edullisin hanapakkausviini, 3 litraa	9,36	19,98
Long drink 5,5 %, 1 litra	1,83	4,34

* Virossa turistit ostavat yleensä olutta, jonka alkoholipitoisuusprosentti vaihtelee 4,5 ja 5,2 välillä. Näiden erivahvuisten oluiden hinnat eivät juuri poikkea toisistaan Virossa.

** Olutta saatetaan myydä paikallisesti tarjouksena huomattavasti tätä halvemmalla.

Halvimmat Virossa myytävät 40-prosenttiset vodkat maksavat selvästi alle puolet siitä, mitä viina maksaa halvimmillaan Suomessa. Tarjoustuotteena voi saada 40-prosenttista vodkaa alle kuuden euron litrahintaan. Vahvaa, 80-prosenttista vodkaa saa alle 13 euron litrahintaan. Oluen osalta hintaero on supistunut merkittävästi, mikä johtuu veronalennuksen lisäksi myös siitä, että Suomessa myydään III-olutta usein paikallisesti tarjoushinnoin. Halvimmillaan Suomessa on myyty III-olutta runsaan 1,5 euron litrahintaan. Suomalaisten suosimia viinejä voi saada kahdella kolmanneksella Suomen hinnasta, mutta kalliimpien viinien hintaerot Suomen ja Viron välillä eivät ole suuret.

Virossa annettiin vuonna 2004 laki, jonka mukaan väkevien, välituotteiden ja oluen ve-

roa olisi nostettu vaiheittain viisi prosenttia vuosien 2005, 2006 ja 2007 alusta. Ensimmäinen, vuoden 2005 alusta voimaan tullut korotus toteutettiin tämän aikataulun mukaisesti. Vuosien 2006 ja 2007 alkuun suunnitellut veronkorotukset päätettiin yhdistää niin, että alkoholiveroja olisi korotettu 10 prosenttia heinäkuussa 2006. Tätä korotusta on lykätty edelleen vuoden 2008 alkuun. Yhtenä syynä veronkorotusten lykkäykseen oli pyrkimys hidastaa inflaatiota ennen suunniteltua euron käyttöönottoa.

Kesäkuussa 2007 Viron parlamentti hyväksyi lain alkoholiverojen korottamisesta 20 prosentilla heinäkuun alusta 2008. Alkoholiverotus siten kiristyy oletettavasti vuoden 2008 aikana kahteen otteeseen, yhteensä lähes kolmanneksella. Veronkorotukset eivät

kuitenkaan merkittävästi supista hintaeroa Suomen ja Viron välillä, sillä valmisteverojen ja alkoholijuomien hintojen lähtötaso on Virossa alhainen. Mikäli veronkorotus meni täysimääräisesti hintoihin, keskihintaisen 40-prosenttisen vodkapullon hinta nousisi 9,23 eurosta 10,74 euroon. Keskihintaisen olutlitran hinta nousisi 1,21 eurosta 1,28 euroon. On kuitenkin hyvin mahdollista, että veronkorotus ei mene täysimääräisesti hintoihin.

Virossa otettiin lokakuun alussa vuonna 2006 käyttöön väkeville alkoholijuomille veromerkit. Veromerkkien avulla on pyritty estämään laillisesti tuotettujen väkevien juomien myynti veroja maksamatta. Ensimmäisten tietojen mukaan tässä tavoitteessa on onnistuttu, sillä tilastoidun väkevien alkoholijuomien kulutus on noussut veromerkkien käyttöönoton jälkeen merkittävästi. Tämä viittaa siihen, että ainakin osa laittomasti myydyistä alkoholista on siirtynyt laillisen myynnin piiriin.

Tanska

Tanska poisti matkustajien omaan käyttöön toisesta jäsenvaltiosta mukanaan tuotavan viinin, oluen ja välituotteiden tuontiin liittyvät rajoitukset jo sisämarkkinoiden avauduttua vuonna 1993. Väkevien alkoholijuomien matkustajatuontia rajoittanut poikkeus sekä matkustajatuontin aikarajoitus päättyivät kuitenkin vasta vuoden 2004 alusta. Tanska varautui tuolloin väkevien alkoholijuomien matkustajatuontin vapautumiseen alentamalla väkevien alkoholijuomien veroa 45 prosenttia lokakuussa 2003. Etenkin Tanskan Saksan vastaisella rajalla alkoholijuomien rajakauppa oli ennestään suurta, ja veronalennuksella pyrittiin ehkäisemään rajakaupan lisääntyminen entisestään. Tuolloin tehtyjen selvitysten perusteella arvioitiin, että väkevien alkoholijuomien osalta rajakauppa voisi lähes kaksinkertaistua, mikäli veronalennuksia ei tehtäisi.

Väkevien alkoholijuomien osalta rajakaupan määrä on veronalennuksen jälkeen vähentynyt. Oluen osalta rajakaupan kasvu kuitenkin jatkui vielä vuonna 2004. Rajakaupan hillitsemiseksi Tanska päätti laskea oluen ja viinin veroa 13 prosenttia tammikuussa 2005.

Oluen veron alentaminen edellytti myös viinin veron alentamista, sillä Tanskaa ei katsota viinintuottajamaaksi eikä se siten saa yhteisö sääntösten mukaisesti verottaa viiniä olutta ankarammin. Lisäksi juomapakkausveroa laskettiin 80 prosenttia huhtikuussa 2005 rajakauppaongelmien vuoksi.

Veronalennuksen jälkeen myös oluen rajakauppa on vähentynyt Tanskan valtiovarainministeriön mukaan vuosina 2005 ja 2006. Matkustajien tuoman alkoholin määräksi arvioitiin 12 miljoonaa litraa sataprosenttista alkoholia vuonna 2003, kun vuonna 2006 määrän arvioitiin laskeneen 9,9 miljoonaa litraan sataprosenttista alkoholia.

Iso-Britannia

Isossa-Britanniassa on korotettu oluen ja viinin veroja inflaatiokehityksen mukaisesti useina vuosina 1990-luvun lopulta lähtien. Väkevien alkoholijuomien veroa ei ole kuitenkaan nostettu ja siiderin veroa on laskettu kerran 2000-luvulla. Ison-Britannian alkoholiveropolitiikan taustalla on se, että viinin ja oluen salakuljetus ei ole niin suuri ongelma kuin laajamittaiseksi paisunut ammattimainen veronkierto väkevien alkoholijuomien osalta. Vuoden 2007 alusta lähtien Isossa-Britanniassa onkin otettu käyttöön veromerkit väkeville alkoholijuomille veronkierron estämiseksi.

Viinin ja oluen veronkorotukset Isossa-Britanniassa eivät ilmeisesti ole ainakaan merkittävästi lisänneet kotimaisen kulutuksen korvautumista laillisella matkustajatuonnilla tai laittomalla salakuljetuksella. Oluen ja viinin veroa on korotettu keskimäärin vajaa kolme prosenttia vuodessa vuosina 2003–2007. Samalla oluen ja viinin verotuotto on kasvanut maltillisesti.

1.4 Nykytilan arviointi

Vuoden 2004 alkoholiolojen muutosten seurauksena alkoholin kokonaiskulutus on kasvanut Suomessa 11 prosenttia. Kulutuksen kasvun myötä alkoholista aiheutuneet haitat ovat kasvaneet lähes samassa suhteessa. Erityisesti terveydellisten ja sosiaalisten haittojen lisääntymisen myötä keskustelu alkoholipolitiikasta on ollut vilkasta. Pääminis-

teri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmassa esitetäänkin terveyden edistämiseksi alkoholin valmisteverojen nostamista.

Alkoholiveropoliittikkaa tulisi kehittää pitkäjänteisesti varoen suurten veronkorotusten tekemistä, sillä kotimaisen hintatason noustessa kotimaista myyntiä korvautuu herkästi matkustajatuonnilla. Esimerkiksi vuonna 2004 toteutetusta mittavasta veronalennuksesta huolimatta alkoholin kulutuksen kasvu ohjautui vuosina 2004—2005 suurelta osin Virosta ja muilta lähialueilta tuotuihin alkoholiin.

Vuonna 2006 alkoholin matkustajatuonti väheni viidenneksellä, ja samanaikaisesti myös matkustajamäärät vähenivät. Alkoholilolien voidaan sanoa tasaantuneen. Tässä tilanteessa on mahdollista maltillisesti kehittää alkoholiverotusta uhkaamatta liiemmin veropohjaa. Muutoksia on kuitenkin seurattava tarkkaan, sillä on vielä liian aikaista sanoa, oliko matkustajatuonnin lasku vuonna 2006 vain tilapäistä vai onko kyseessä kestävä tuontimäärien tasomuutos. Lisäksi on huomattava, että vaikka alkoholin matkustajatuonti on kokonaisuudessaan vähentynyt, on olemassa viitteitä siitä, että matkustajatuonti ei ole vähentynyt usein suuria määriä tuovien keskuudessa.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on kehittää pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelman mukaisesti alkoholiverotusta tavalla, joka turvaa alkoholiveron veropohjan samalla, kun se tukee muita alkoholipoliittisia tavoitteita, kuten terveyden edistämistä.

Veronkorotuksen sosiaali- ja terveystaloudellisenä tavoitteena on alkoholin kokonaiskulutuksen ja sitä kautta alkoholinkäyttöön liittyvien haittojen vähentäminen. Veronkorotuksella nostettaisiin alkoholijuomien hintaa, jolla on vaikutusta tilastoituun alkoholin kulutukseen. Tämän lisäksi korotuksella toivotaan olevan vaikutuksia alkoholin kulutukseen liittyviin asenteisiin. Lyhyen aikavälin vaikutusten lisäksi hallittu alkoholiveronko-

rotus mahdollistaisi alkoholiveropoliittikan kehittämisen myös pitkällä aikavälillä.

Tavoitteena on mitoittaa alkoholijuomien veronkorotukset niin, että alkoholijuomien hinnannousu ei johtaisi merkittävässä määrin kotimaisen myynnin korvaantumiseen matkustajatuonnilla. Niin ikään tavoitteena on, että veronkorotuksesta seuraavat myönteiset vaikutukset alkoholin tilastoituun alkoholin kulutukseen olisivat matkustajatuonnin kasvun aiheuttamia haittoja suuremmat.

2.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Veronkorotukset esitetään toteutettaviksi painottaen voimakkaasti väkeviä alkoholiin juomia. Alkoholiveronkorotuksen kohdentamista väkeviin alkoholiin juomiin voidaan perustella sillä, että väkevien alkoholiin juomien erityiset riskitekijät liittyvät vahvaan ja nopeaan humalatilaan.

Alkoholiveronkorotus ehdotetaan painotettavaksi väkeviin alkoholiin juomiin niin, että väkevien alkoholiin juomien veroa korotettaisiin noin 15 prosentilla ja oluen, viinin sekä välituotteiden veroa korotettaisiin noin 10 prosentilla. Tällöin väkevien vähittäismyyntihinta nousisi noin 10,5 prosenttia, viinin ja oluen hinta nousisi noin 3,5 prosenttia ja välituotteiden noin kuusi prosenttia. Euro- ja senttimääräiset muutokset riippuvat juomaryhmästä, alkoholipitoisuudesta ja pakkauskoosta. Korotusten seurauksena alkoholin tilastoidun kulutuksen ennustetaan vähenevän noin 4,5 prosenttia. Osan tilastoidun kulutuksen laskusta ennustetaan korvautuvan matkustajatuonnilla, jolloin kokonaiskulutus vähenisi noin 2,5 prosenttia. Kokonaiskulutuksen laskun arvioidaan olevan samansuuruisen kuin vaihtoehdoisessa mallissa, jossa korotus olisi tehty prosentuaalisesti samansuuruisena kaikkiin juomaryhmiin.

Ehdotetussa mallissa on kuitenkin mahdollista, että kokonaiskulutuksen lasku voi jäädä pienemmäksi kuin mitä laskelma osoittaa. Alkoholin kokonaiskulutuksen laskua voi rajoittaa ensinnäkin se, että osa kulutuksesta siirtyy miedompiin juomiin. Ennusteessa ei ole tarkasti pystytty ottamaan huomioon sitä, miten kulusrakenne tulee muuttumaan eri tuoteryhmien suhteellisten hintojen muuttuessa. Väkevien hinnat nousisivat kolminker-

taisesti miedomprien juomien hinnannousuun verrattuna. Esimerkiksi vuoden 2004 veromuutosten yhteydessä tapahtui siirtymistä miedoista väkeviin alkoholijuomiin. Nyt olisi mahdollista päinvastainen kehitys, jolloin väkevien suhteellisen hinnan noustessa osa kuluttajista ei vähentäisikään juomista, vaan siirtyisi jälleen miedompiin juomiin.

Toiseksi on tiedossa, että väkevien alkoholijuomien matkustajatuonti kasvaa herkästi kotimaisen hintatason noustessa. Ennusteessa on oletettu, että kotimaisen kysynnän väheneminen korvautuu suhteessa yhtä suurella osuudella kaikissa tapauksissa riippumatta siitä, kuinka paljon veroja korotetaan. Väkevien alkoholijuomien 10,5 prosentin hinnankorotus saattaa kuitenkin olla niin suuri, että hinnankorotuksen merkitys korostuu ja matkustajatuonti saattaa lisääntyä ennakoitua enemmän. Väkevien alkoholijuomien osalta hintaero Viroon nähden on jo tällä hetkellä juomaryhmittäisessä vertailussa euromääräisesti suurin, ja matkustajatuontina tuodaan eniten juuri väkeviä alkoholijuomia.

Verorakenteen muuttaminen merkitsisi myös sitä, että alkoholijuomaryhmien välinen kotimainen kilpailutilanne muuttuisi nykyisestä. Vuoden 2004 alkoholin saatavuuden muutosten seurauksena kulutusrakenne muuttui, mutta on sittemmin vakiintunut. Juomaryhmien välisen kilpailutilanteen sekoittamisella voi syntyä negatiivisia elinkeinopoliittisia vaikutuksia. Esimerkiksi väkevien alkoholijuomien valmistus perustuu vahvasti kotimaiseen raaka-ainetuotantoon verrattuna useimpiin viineihin. Väkeviin alkoholijuomiin ehdotettavan, muita juomaryhmiä suuremman veronkorotuksen seurauksena saattavat negatiiviset työllisyysvaikutukset korostua tältä osin.

Vaihtoehtoisesti on myös selvitetty veronkorotusten toteuttamista prosentuaalisesti samansuuruisina kaikissa juomaryhmissä. Alkoholiveronkorotuksen kohdentaminen tassaisesti kaikkiin juomaryhmiin olisi saattanut olla perusteltua siksi, että ei voida sanoa, että alkoholin kulutus jossain juomaryhmässä olisi selvästi haitallisempaa kuin jossain toisessa. Siinä, missä väkevien alkoholijuomien erityiset riskitekijät liittyvät vahvaan ja nopeaan humalatiltaan, ovat olut ja siideri nuorten valtapäihteitä. Tutkimusten mukaan 14–

18-vuotiaiden nuorten suosikkijuoma on olut, tytöillä lisäksi siideri. On myös huomattava, että viinien kulutus ja haitat ovat kasvaneet nopeasti viime vuosina.

Prosentuaalisesti samansuuruisilla veronkorotuksilla olisi säilytetty nykyinen verorakenne, jolloin väkevien alkoholijuomien verorasitus sataprosenttisenä alkoholina olisi ollut jatkossakin noin kolmanneksen suurempi kuin oluen, viinin tai välituotteiden verorasitus. On huomattava, että veronkorotus olisi painottunut prosentuaalisesti samansuuruisillakin korotuksilla väkeviin alkoholijuomiin, sillä väkevien alkoholijuomien veronousisi euromääräisesti eniten.

Väkevien alkoholijuomien tilastoidun kulutuksen vähentämisen katsottiin kuitenkin edellyttävän muita juomaryhmiä suurempaa veronkorotusta, vaikka veromuutoksen vaikutukset ovat sen vuoksi heikommin hallittavissa ja ennustettavissa. Ratkaisuun päädyttiin, koska on oletettavaa, että ehdotetulla rakenteella epävarmuus matkustajatuontin kehityksestä ja siitä, miten juomaryhmien välinen kulutusrakenne muuttuu, ei muodostuisi hallitsemattomaksi. Tilanne alkoholimarkkinoilla on kuitenkin jonkin aikaa sekaisin, mikä rajoittaa jossain määrin alkoholiverotuksen pidemmän aikavälin kehittämistä.

2.3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että oluen, viinien ja välituotteiden valmisteveroa korotettaisiin noin 10 prosenttia ja väkevien alkoholijuomien noin 15 prosenttia. Eri tuoteryhmien korotuksia laskettaessa on pyritty varmistamaan, että perustamissopimuksen 90 artiklan syrjimättömyysvaatimus täyttyy. Yli 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän oluen vero ehdotetaan korotettavaksi 21,40 senttiin senttilitralla etyylialkoholia. Korotusta nykyiseen verokantaan olisi 1,95 senttiä. Yli 0,5 mutta enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän oluen veroksi ehdotetaan 2,00 senttiä senttilitralla etyylialkoholia.

Viinien ja muiden käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien verot on jaettu verotaulukossa tuoteryhmiin 21–24. Lisäksi pelkätään viinien osalta on käytössä verotaulukon luokka 25. Yli kahdeksan mutta enintään 15

tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien tuotteiden eli yleisimpien viinien vero ehdotetaan korotettavaksi 233,00 senttiin litralta valmista alkoholijuomaa. Vastaavaa veroa kannettaisiin myös tuoteryhmään 25 kuuluvasta viinistä. Tuoteryhmän 23 vero ehdotetaan korotettavaksi 167,00 senttiin litralta valmista alkoholijuomaa. Ryhmä kattaa tuotteet, joiden etyylialkoholipitoisuus on yli 5,5 mutta enintään 8 tilavuusprosenttia. Vastaavasti vero ehdotetaan korotettavaksi tuoteryhmän 22 osalta 113,00 senttiin. Sanottu tuoteryhmä kattaa viinit ja muut käymisteitse valmistetut alkoholijuomat, joiden alkoholipitoisuus tilavuusprosentteina on yli 2,8 mutta enintään 5,5. Eri tuoteryhmien korotusta laskettaessa on pyritty varmistamaan, että perustamissopimuksen 90 artiklan vaatimus täyttyy. Yli 1,2 mutta enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien mietojen viinien eli tuoteryhmään 21 kuuluvien tuotteiden veroa ehdotetaan lisäksi korotettavaksi 5,00 senttiin litralta valmista alkoholijuomaa.

Välituotteiden verotaulukon tuoteryhmän 32 veroksi ehdotetaan 467,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa, jos tuotteen etyylialkoholipitoisuus on yli 15 mutta enintään 22 tilavuusprosenttia, kun taas tuoteryhmän 31 veroksi ehdotetaan 283,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa edellyttäen, että tuotteen etyylialkoholipitoisuus on yli 1,2 mutta enintään 15 tilavuusprosenttia. Esityksessä on otettu huomioon se, että verorakennedirektiivin 18 artiklan 3 kohdan mukaan välituotteiden alennetun valmisteveron määrä ei saa olla enempää kuin 40 prosenttia tavanomaista kansallista välituotteiden valmisteveron määrää alhaisempi. Alennettu välituotteiden vero ei myöskään saa olla alempi kuin tavanomainen viinin kansallinen valmisteveron määrä.

Yli 2,8 tilavuusprosenttisten väkevien alkoholijuomien veroksi ehdotetaan 32,50 senttiä senttilitralta etyylialkoholia. Lisäksi verotaulukon tuoteryhmään 41 kuuluvien, tullitariffin nimikkeen 2208 tuotteiden osalta, jos tuotteiden etyylialkoholipitoisuus on yli 1,2 mutta enintään 2,8 tilavuusprosenttia, veroksi ehdotetaan 2,00 senttiä senttilitralta etyylialkoholia.

Ehdotettavien alkoholiveron korotusten jälkeen etyylialkoholin alkoholivero olisi 32,50 euroa litralta laskettuna sataprosenttisenä alkoholina. Välituotteissa veroa olisi vastaavasti 22,24 euroa litrassa, ja 11 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävässä viinissä vastaava veromäärä olisi 21,18 euroa litrassa sataprosenttista alkoholia. Oluen vero litrassa sataprosenttista alkoholia olisi ehdotettavan korotuksen jälkeen 21,40 euroa. Alkoholiveron rakenne tulisi olemaan ehdotettavan muutoksen jälkeen sellainen, että väkevien alkoholijuomien verorasitus olisi noin puolet miedompia juomia korkeampi.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Esitettävän alkoholiveron korotuksen seurauksena valtion alkoholiverotulojen arvioidaan vuonna 2008 kasvavan hallitusohjelman mukaisesti noin 40 miljoonaa euroa verrattuna tilanteeseen, jossa veromääriin ei tehtäisi muutoksia.

Veronkorotuksen seurauksena keskioluen, viinien ja siidereiden vähittäismyyntihinnat nousisivat noin 3,5 prosenttia. Välituotteiden hinnat nousisivat noin kuusi prosenttia. Väkevien alkoholijuomien hinnat nousisivat keskimäärin 10,5 prosenttia eli kolminkertaisesti keskioluen, siidereiden ja viinin hinnan nousuun verrattuna. Hinta-arvioissa on oletettu, että veronkorotukset siirtyisivät täysimääräisinä kuluttajahintoihin.

Veronkorotus nostaa suhteellisesti vähemmän anniskeluhintoja kuin vähittäismyyntihintoja. Anniskelukulutus pienenee siten vähemmän kuin alkoholin vähittäismyynti, ja siten ehdotuksen välittömät vaikutukset anniskeluelinkeinoon ovat vähäiset. Anniskelukulutus muodostaa noin kuudenneksen tilastoidusta kulutuksesta.

Alkoholijuomien vähittäismyyntihintoihin vaikuttaa esitetyn korotuksen toteutumisen aikaan myös muita muutoksia, joiden hintavaikutukset ovat erisuuntaisia. Vuoden 2008 alusta muun muassa tölkeistä ja useimmista viinipulloista ei peritä enää juomapakkausveroa, mikäli juomapakkaus on pantillinen ja kuuluu hyväksytyyn palautusjärjestelmään. Toisaalta vuoden 2008 alusta niin sanotut al-

koholijuomien paljousalennukset kielletään. On todennäköistä, että ainakin oluen halvimpien erikoistarjousten hinnat hieman nousevat tämän muutoksen takia. Lisäksi vähittäismyyntihintoja nostavat vuoden 2009 alusta voimaantulevat säädökset alkoholijuomapakkauksiin tulevista pakollisista varoitustarvoista. Näiden edellä mainittujen muutosten yhteisvaikutusta on vaikea arvioida ja loppu-tulos riippuu pitkälti toimijoiden hinnoittelupäätöksistä. On kuitenkin oletettavaa, että muutosten yhteisvaikutus jäisi vähäiseksi, joskin positiiviseksi. On mahdollista, että edellä mainittujen seikkojen vuoksi alkoholijuomien vähittäismyyntihinnat nousevat enemmän kuin pelkkä veromuutos niitä nostaisi.

Veronkorotuksesta johtuvan alkoholijuomien vähittäishintojen nousun seurauksena alkoholiveron veropohjan eli tilastoidun kulutuksen arvioidaan vähenevän ja osan kulutuksesta korvautuvan matkustajatuonnilla. Tilastoidun kulutuksen arvioidaan vähenevän 4,5 prosenttia vuoteen 2007 verrattuna. Matkustajatuonnin lisääntymisen vuoksi alkoholin kokonaiskulutuksen vähenemisen arvioidaan kuitenkin jäävän noin 2,5 prosenttiin vuoteen 2007 verrattuna.

Oluen kokonaiskulutus pienenesi hinnan nousun seurauksena noin prosentin. Oluen kulutus on sen hinnan suhteen suhteellisen joustamatonta, eli oluen hinnan muutos ei vaikuta suuresti sen kulutukseen. Viinin ja väli tuotteiden kokonaiskulutuksen arvioidaan pienenevän noin 2,5 prosenttia. Väkevien alkoholijuomien kokonaiskulutus pienenesi eniten, noin viisi prosenttia.

Veronkorotusten vaikutusten arviointia vaikeuttaa se, että eri tekijät vaikuttavat eri suuntiin. Ensinnäkin alkoholin tilastoidun kulutuksen arvioidaan vähenevän vähittäismyyntihintojen nousun takia. Tilastoidun kulutuksen vähenemän arvioinnissa käytetyt alkoholijuomien hintajoukot ovat etyylialkoholin ja väli tuotteiden osalta -0,83, viinin osalta -1,41 ja oluen osalta -0,40. Toisaalta tilastoidun kulutuksen tiedetään tilastojen mukaan lisääntyneen kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvun myötä. On arvioitu, että mikäli veronkorotuksia ei tehtäisi, alkoholin tilastoitu kulutus kasvaisi noin 1,5 prosenttia vuonna 2008. Lisäksi osa tilas-

toidun kulutuksen laskusta korvautuu lisääntyneellä matkustajatuonnilla, mikä on otettu kokonaiskulutusennusteessa huomioon.

Alkoholijuomaveron korotuksen inflaatiovaikutuksen arvioidaan olevan vähäinen. Kuluttajahintaindeksin muutoksen ennustetaan olevan veronkorotuksen takia noin 0,2 prosenttiyksikköä suurempi kuin ilman korotusta. Tämä merkitsee sitä, että julkisen talouden kuluttajahintaindeksiin sidoksissa olevien menojen arvioidaan kasvavan vain vähän veronkorotuksen takia. Tällaisista indeksisidonnaisista eristä merkittävimpiä ovat kotitalouksien sosiaalietuudet kuten eläkkeet.

Esityksellä arvioidaan olevan vähäisiä elinkeinopoliittisia vaikutuksia, koska on oletettavaa, että kysyntä siirtyy osittain muihin kuin Suomessa valmistettuihin tuotteisiin matkustajatuonnin kasvun seurauksena. Koska väkeviin alkoholijuomiin ehdotetaan kohdistettavaksi muita juomaryhmiä suurempi veronkorotus, negatiiviset työllisyysvaikutukset saattavat korostua tältä osin. Tämä johtuu siitä, että väkevien alkoholijuomien valmistus perustuu vahvasti kotimaiseen raaka-ainetuotantoon verrattuna useimpiin viineihin.

3.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Sosiaali- ja terveysvaikutukset

Alkoholin kokonaiskulutuksen ja sosiaali- ja terveyshaittojen suhde on ollut jokseenkin kiinteä, vaikka sosiaali- ja terveyshaittoihin vaikuttavat alkoholin käyttömäärien ohella monet muutkin tekijät. Koko väestön tasolla voidaan karkeasti arvioida, että ehdotettujen veronkorotusten seurauksena alkoholin sosiaali- ja terveyshaitat vähenisivät samassa suhteessa kuin alkoholin kokonaiskulutus.

Keskimääräisen kehityksen arvioinnin merkitystä vähentää kuitenkin se, että alkoholinkäyttö on eriytynyt väestöryhmittäin. Vuoden 2004 alkoholiolojen muutosten seurauksena on arvioitu, että alkoholin suurkuluttajat ovat kuluttaneet alkoholia entistä enemmän ja samalla kasvaneet alkoholihaitat ovat keskittyneet tähän suurkuluttajien ryhmään. On odotettavissa, että alkoholiveronkorotuksella on suurin vaikutus juuri suurkuluttajien kulutukseen. Lisäksi on oletettavaa,

että nuorten alkoholin kulutus on aikuisten kulutusta herkempää hintamuutoksille. Nuorilla on vähemmän rahaa käytössään ja pienemmät mahdollisuudet hankkia alkoholia matkustajatuonnilla.

Vaikutukset yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen

Veronkorotuksella oletetaan myös olevan myönteinen vaikutus yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyviin haittoihin. Vuoden 2004 veronalennuksen jälkeen monet alkoholin käyttöön liittyvät rikokset ja järjestyshäiriöt lisääntyivät. Rikoshaittojen kasvu jäi kuitenkin suhteessa pienemmäksi kuin alkoholin kokonaiskulutuksen kasvu, joten muutoksen arvioidaan nyt esitettävän veronkorotuksen seurauksena jäävän pieneksi mutta positiiviseksi.

Alkoholin kokonaiskulutuksen ja rikoshaittojen välinen suhde on Suomessa historiallisesti ollut erityisen kiinteä liikennepäihtymykseen sekä henkeen ja terveyteen liittyvissä rikoksissa, joten ainakin näiden rikostyyppien kasvun odotetaan hieman hidastuvan. Erityisesti vakava väkivalta on Suomessa sosiaalisesti marginalisoitunutta ja alkoholin hinnan korotuksella vaikutetaan suorimmin huono-osaisten suurkuluttajien kulutusrakenteeseen.

Veronkorotuksen aiheuttamien positiivisten vaikutusten ohella esitetyt veronkorotukset lisääisivät erittäin todennäköisesti niitä haittoja, jotka syntyvät lisääntyneestä matkustajatuonnista. Vaikka alkoholin matkustajatuonti on kokonaisuudessaan vähentynyt aivan viime aikoina, on olemassa merkkejä siitä, että

usein suuria määriä tuovien määrä ei ole vähentynyt. Tulli on havainnut tälläkin hetkellä toimintaa, jossa osa esimerkiksi Suomen ja Viron välillä kulkevien matkustajien tuomasta alkoholista päätyy muuhun kuin tuojan omaan käyttöön. On todennäköistä, että veronkorotuksen jälkeen tällainen pimeä alkoholin välittäminen lisääntyy.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Esityksessä on kuultu asiantuntijoita seuraavilta tahoilta: sosiaali- ja terveysministeriö, oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, Tullihallitus, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus STTV ja Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES.

Esitys liittyy Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmaan 19 päivältä huhtikuuta 2007.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2008 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

6 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan alkoholi- ja alkoholijuomaverosta 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1471/1994) liite,
sellaisena kuin se on laissa 1298/2003, seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Helsingissä 13 päivänä syyskuuta 2007

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Jyrki Katainen*

VEROTAULUKKO

Etyylialkoholipitoisuus tilavuusprosentteina	Tuote-ryhmä	Veron määrä
<i>Olut</i>		
— yli 0,5 mutta enintään 2,8	11.	2,00 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
— yli 2,8	12.	21,40 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
<i>Viinit ja muut käymisteitse valmistetut alkoholijuomat</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	21.	5,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 2,8 mutta enintään 5,5	22.	113,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 5,5 mutta enintään 8	23.	167,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 8 mutta enintään 15	24.	233,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Viinit</i>		
— yli 15 mutta enintään 18	25.	233,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Väli tuotteet</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 15	31.	283,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 15 mutta enintään 22	32.	467,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Etyylialkoholi</i>		
tullitariffin nimikkeeseen 2208 kuuluvat tuotteet:		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	41.	2,00 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
— yli 2,8	45.	32,50 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
Muut	46.	32,50 senttiä senttilitralta etyylialkoholia

Liite
Rinnakkaisteksti

Laki

alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan alkoholi- ja alkoholijuomaverosta 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain
(1471/1994) liite,
sellaisena kuin se on laissa 1298/2003, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 . _____

Voimassa oleva laki

Liite

VEROTAULUKKO

Etyylialkoholipitoisuus tilavuusprosentteina	Tuote-ryhmä	Veron määrä
<i>Olut</i>		
— yli 0,5 mutta enintään 2,8	11.	1,68 senttiä senttilitralla etyylialkoholia
— yli 2,8	12.	19,45 senttiä senttilitralla etyylialkoholia
<i>Viinit ja muut käymisteitse valmistetut alkoholijuomat</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	21.	4,54 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 2,8 mutta enintään 5,5	22.	103,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 5,5 mutta enintään 8,0	23.	152,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 8,0 mutta enintään 15	24.	212,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Viinit</i>		
— yli 15 mutta enintään 18	25.	212,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Väli tuotteet</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 15	31.	257,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 15 mutta enintään 22	32.	424,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Etyylialkoholi</i> tullitariffin nimikkeeseen 2208 kuuluvat tuotteet:		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	41.	1,68 senttiä senttilitralla etyylialkoholia
— yli 2,8	45.	28,25 senttiä senttilitralla etyylialkoholia
<i>Muut</i>	46.	28,25 senttiä senttilitralla etyylialkoholia

*Ehdotus**Liite***VEROTAULUKKO**

Etyylialkoholipitoisuus tilavuusprosentteina	Tuote-ryhmä	Veron määrä
<i>Olut</i>		
— yli 0,5 mutta enintään 2,8	11.	2,00 senttiä senttilitralla etyylialkoholia
— yli 2,8	12.	21,40 senttiä senttilitralla etyylialkoholia
<i>Viinit ja muut käymisteitse valmistetut alkoholijuomat</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	21.	5,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 2,8 mutta enintään 5,5	22.	113,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 5,5 mutta enintään 8	23.	167,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 8 mutta enintään 15	24.	233,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Viinit</i>		
— yli 15 mutta enintään 18	25.	233,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Väli tuotteet</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 15	31.	283,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 15 mutta enintään 22	32.	467,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Etyylialkoholi</i> tullitariffin nimikkeeseen 2208 kuuluvat tuotteet:		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	41.	2,00 senttiä senttilitralla etyylialkoholia
— yli 2,8	45.	32,50 senttiä senttilitralla etyylialkoholia
Muut	46.	32,50 senttiä senttilitralla etyylialkoholia